Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರ ಸಂಘ, ಸನ್ಮತಿಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಪುಷ್ಪ-೭

ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯ ಉಮಾಸ್ವಾಮಿ ವಿರಚಿತ

ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ

ಸಂಪಾದಕರು

ಯಂ. ಸಿ. ಪದ್ಮನಾಭಶರ್ಮ, ನ್ಯಾಯತೀರ್ಥ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನವರು, ವೈನಾಡು.

ಮತ್ತು

ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರ ಸಂಘ, ಮೈಸೂರು.

ವೀ॥ ಶಕ ೨೪೬೩ ಬೆಲೆ 0—4—0

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಉಮಾಸ್ವಾಮಿ ಆಚಾರ್ಯರು. ಸುಮಾರು ವಿಕ್ರಮಶಕ ೧೦೧ ನೆಯ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೪೩ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ಉಮಾಸ್ವಾಮಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನಂದಿಸಂಘದ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ೪೦ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ೮೪ ವರ್ಷಗಳು ಅವರ ಜೀವಿತವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಕಲಿಕಾಲದ ಗಣಧರರೆಂದೂ ಇವರಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪೊಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಂತಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕರು, ವಿದ್ಯಾನಂದರು, ಪೂಜ್ಯಪಾದರು, ಭಾಸ್ಕರನಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೈನರಿಗೆ ಇದು ಉತ್ತಮ ಆಮ್ನಾಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ: ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಕೇವಲ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಪಠನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಉಪವಾಸದ ಫಲವು ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರೇ

ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಮಿ ಚತುರ್ದಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶ್ರಾವಕನು ಸೂತ್ರ ಪಠನಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು..

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಲವಾರುವೇಳೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಸಂಘ ದವರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥರತ್ನವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿರಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು, ವೈನಾಡಿನ ಅನಂತಕೃಷ್ಣಪುರದ ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನವರ, ಸಂಘದ ಮೂರನೇ ಪುಷ್ಪದಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯದಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಂಘದ ಆಜೀವಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಒಂದೊಂದುಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಶಪಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಾವತ್ತೂ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಸಂಘವು ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯಮಗಳಾದ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀಮತಿ ಮರುದೇವಮ್ಮನವರ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನವರಿಗೆ ಸಂಘವು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮ॥ ರಾ॥ ಚನ್ನಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಸಂಘದ ಪರವಾಗಿ
ಯಂ. ಸಿ. ಪದ್ಮನಾಭಶರ್ಮ,
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರಸಂಘ
ಮೈಸೂರು.

18-4-51

ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ.

ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ, ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಧಿಗಮಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣವನ್ನೂ, ಜೀವಾದಿಸಪ್ತತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ, ನಾಮಸ್ಥಾಪನಾದ್ರವ್ಯಭಾವಗಳಿಂದವುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಕಥನವನ್ನೂ, ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಜೀವಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವರವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ನಿರ್ದೇಶಸ್ವಾಮಿತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಸಂಖ್ಯಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನೂ, ಐದು ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನಭೇದವನ್ನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪರೋಕ್ಷಪ್ರಮಾಣತ್ವದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೂ, ಮತಿಜ್ಞಾನದ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದದ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾನಿಂದ್ರಿಯಕಥನವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಭೇದವನ್ನೂ, ಶ್ರುತಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಅದರ ಭೇದವನ್ನೂ, ಅವಧಿ

ಜ್ಞಾನದ ಭೇದವನ್ನೂ, ಅಧಿಪತಿಯನ್ನೂ, ಮನಃಪರ್ಯಾಯಜ್ಞಾನದ ಭೇದವನ್ನೂ, ಮತ್ಯಾದಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಷಯಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ವಿಪರ್ಯಯ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಅವೆರಡರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನೂ ನೈಗಮಾದಿ ಸಪ್ತನಯಗಳನ್ನೂ, ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ.

ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತುಮೂರು ಸೂತ್ರಗಳು; ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ಔಪಶಮಿಕಾದಿ ಐದು ತತ್ತ್ವಗಳ ಭಾವನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಅವಾಂತರ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಜೀವನಿಗೆ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನೋಪಯೋಗಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಿ ಮುಕ್ತರೆಂಬ ಎರಡು ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಭೇದವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಜೀವರ ಕಥನವನ್ನೂ, ವಿಗ್ರಹಗತಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಸಮಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ, ಜೀವರುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವನ್ನೂ, ಯೋನಿಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ, ಶರೀರಭೇದಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಶರೀರನಿರ್ದೇಶ

ವನ್ನೂ, ಜೀವನಿಗೆ ಗತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವೇದನಿರೂಪಣವನ್ನೂ, ಅಕಾಲಮೃತ್ಯು ವಿಲ್ಲದ ಸಂಸಾರಿಜೀವರುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೆಳಕೆಳಗೆ ರತ್ನಪ್ರಭಾ ಶರ್ಕರ ಪ್ರಭಾ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ನರಕಗಳನ್ನೂ, ಅವು ಗಳಲ್ಲಿನ ಬಿಲಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ, ನಾರಕರ ಸ್ವಭಾವದುಃಖದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವರುಗಳ ಆಯುಷ್ಯನಿಯಮವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಲವಣೋದಧಿ ಸಮುದ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೇರುಪರ್ವತದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಭರ ತಾದಿ ಸಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಹಿಮವದಾದಿ ಕುಲಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ, ಆ ಪರ್ವತಗಳ ವರ್ಣ ಉದ್ದ ಎತ್ತರ ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಪದ್ಮಾದಿ ಸರೋವರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಆಳವನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಶ್ರೀಹ್ರೀಧೃತಿ

ಮೊದಲಾದ ದೇವಿಯರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಭರತಾದಿ ಸಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಗಂಗಾ ಸಿಂಧು ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ನದಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಉಪನದಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಭರತ ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತಗಳ ಸಮಾನತ್ವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಭರತೈರಾವತಗಳ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಇತರ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿರುವವರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಹೈಮವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೂ, ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದವಿಸ್ತಾರವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಧಾತಕೀಖಂಡಪುಷ್ಕರಾರ್ಧದ ಭರತಾದಿಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರು ಹುಟ್ಟುವ ಪರಿಮಿತಿಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ, ಆರ್ಯ ಮತ್ತು ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಭೇದವರ್ಣನೆಯನ್ನು, ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಿಯತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯತಿರ್ಯಂಚರ ಜಘನ್ಯೋತ್ಕೃಷ್ಟಾಯುಷ್ಯಪರಿಮಿತಿಯನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೆರಡು ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ, ಭವನ ವ್ಯಂತರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕ ವೈಮಾನಿಕರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಮೊದಲಮೂರು ನಿರಾಯದೇವತೆಗಳ ಲೇಶ್ಯವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ದೇವತೆಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಸಾಮಾನಿಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಈಶಾನಕಲ್ಪದ ಡೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇತಗ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಕಾಮಸೇವನಾಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಅದರ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಾಮಸೇವನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಮೊದಲ ಮೂರು ನಿಕಾಯದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಸುರಾದಿದೇವತೆಗಳ ಭೇದಗಳ ಕಥನವನ್ನೂ, ಜ್ಯೋತಿರ್ದೇವತೆಗಳ ಗಮನವಿಚಾರವನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇವುಗಳ ಅಭಾವವನ್ನೂ, ವೈಮಾನಿಕದೇವತೆಗಳ ಭೇದಗಳೆರಡನ್ನೂ, ಸೌಧರ್ಮಾದಿ ಸ್ವರ್ಗದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ದೇವಿಯರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಗತಿಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಭಾವಹೀನತ್ವವನ್ನೂ, ಲೇಶಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ಲೌಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆ

ಗಳ ಭೇದವನ್ನೂ, ತಿರ್ಯಂಚಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವವರನ್ನೂ, ದೇವ ಮತ್ತು ನಾರಕಿಗಳ ಜಘನ್ಯೋತ್ಕೃಷ್ಟವನ್ನೂ, ಲೌಕಾಂತಿಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ಸಾಗಳ ರೋಪಮ ಆಯುಷ್ಯವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೆರಡು ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧರ್ಮಾ ಧರ್ಮಾಕಾಶಪುದ್ಗಲಗಳಾದ ಅಜೀವ ದ್ರವ್ಯ ಕಥನವನ್ನೂ, ಆಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಜೀವದ್ರವ್ಯತ್ವ ಕಥನವನ್ನೂ, ಆದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಅವಸ್ಥಿತ್ವವನ್ನೂ ರೂಪಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಪುದ್ಗಲಗಳಿಗೆ ರೂಪಿತ್ವ ಕಥನವನ್ನೂ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾ ಕಾಶಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ, ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೂ ಜೀವರುಗಳಿಗೂ ಪ್ರದೇಶವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅಣುಗಳ ಎರಡು ಭೇದವಾಗವಿರುವಿಕೆ ಯನ್ನೂ, ಎಲ್ಲಾ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಲೊಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಪುದ್ಗಲಗಳು ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವಿಕೆ

ಯನ್ನೂ, ದೀಪದಂತೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಂಕೋಚ ವಿಸ್ತಾರವಾಡುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಜೀವದ್ರವ್ಯಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಧರ್ಮಾದಿ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ, ಪುದ್ಗಲ ದ್ರವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಪರ್ಯಾಯ ಭೇದಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನೂ, ಭೇದವಾಗುವ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ದ್ರವ್ಯಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೂ, ಸತ್‌ಲಕ್ಷಣ ಕಥನವನ್ನೂ, ನಿತ್ಯತ್ವಸ್ವರೂಪ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅಪೇಕ್ಷೀಕೃತವಾದ ಒಂದೇ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮವಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಪುದ್ಗಲಗಳಿಗೆ ಬಂಧಹೇತುವಿನ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಬಂಧಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಪುದ್ಗಲವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರದಿಂದ ದ್ರವ್ಯಕಥನವನ್ನೂ, ಕಾಲದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಂತಸಮಯವಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಗುಣಪರ್ಯಾಯಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮನವಚನಕಾಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಅದೇ ಆಸ್ರವ

ವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಶುಭೋಪಯೋಗವು ಪುಣ್ಯವೆಂದೂ, ಅಶುಭೋಪಯೋಗವು ಪಾಪವೆಂದೂ, ಇವೆರಡೂ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಕ್ರೋಧಾದಿ ಕಷಾಯಗಳ ಸಾಂಪರಾಯಿಕಾಸ್ರವದ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ತೀವ್ರಮಂದಾದಿ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಆಸ್ರವಕ್ಕೆ ಜೀವ ಅಜೀವಗಳ ಅಧಿಕರಣವನ್ನೂ, ಸರಂಭಸಮಾರಂಭಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗಳ ಆಸ್ರವವನ್ನೂ, ಸಾತಾವೇದನೀಯ ಅಸಾತಾವೇದನೀಯ ಇವುಗಳ ಆಸ್ರವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ದರ್ಶನಮೋಹನೀಯ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹನೀಯಗಳ ಆಸ್ರವ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕುಗತಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ, ಶುಭ ಅಶುಭ ನಾಮಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವಕಾರಣವನ್ನೂ, ತೀರ್ಥಂಕರ ಶುಭ ನಾಮಕರ್ಮಾಸ್ರವವನ್ನೂ, ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ನೀಚಗೋತ್ರ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಅಂತರಾಯಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವಕಾರಣವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಪಂಚವ್ರತಗಳನ್ನೂ, ಅಣುವ್ರತ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನೂ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಪಂಚವ್ರತಗಳ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ, ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ, ಗುಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ, ಕಷ್ಟಪಡುವವರಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನೂ, ವಿಪರೀತ ವರ್ತನೆಯುವರಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಸ್ಥಭಾವವನ್ನೂ, ಸಂಯೋಗ ವೈರಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸ್ವಭಾವಚಿಂತನೆಯನ್ನೂ, ಹಿಂಸಾದಿ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ವ್ರತಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಗೃಹಸ್ಥರ ಮುನಿಗಳ ವ್ರತಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಅಣುವ್ರತವುಳ್ಳವನು ಗೃಹಸ್ಥನೆಂಬುದನ್ನೂ, ಗೃಹಸ್ಥನ ಗುಣವ್ರತ ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಸಲ್ಲೇಖನಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ, ಪಂಚವ್ರತ, ಏಳುಶೀಲಗಳು ಇವುಗಳ ಐದೈದು ಅತೀಚಾರಗಳನ್ನೂ, ದಾನಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ದಾನವಿಧಿ—ಕೊಡತಕ್ಕವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನ ವಿಶೇಷವಿಷಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನ ಅವಿರತಿ ಪ್ರಮಾದ ಕಷಾಯ ಯೋಗಗಳು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದನ್ನೂ, ಬಂಧಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತಿ ಅನುಭಾಗಪ್ರದೇಶ ಇವುಗಳ ಭೇದ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಉತ್ತರಪ್ರಕೃತಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯ ಜಘನ್ಯೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಯುಸ್ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಅನುಭಾಗಬಂಧ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ನಿರ್ಜರೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೇಳು ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂವರೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಂವರೆಗೆ ಗುಪ್ತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಾರಣವೆಂಬು

ದನ್ನೂ, ಗುಪ್ತಿಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಸಮಿತಿಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಪರೀಷಹ ಇವುಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಂಪರಾಯ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪರೀಷಹವನ್ನೂ, ಜಿನರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಪರೀಷಹವನ್ನೂ, ಆರು, ಏಳು ಎಂಟನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪರೀಷಗಳನ್ನೂ, ಪರೀಷಹಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮೋದಯ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನೂ, ಒಬ್ಬ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪರೀಷಗಳೆಂಬುದನ್ನೂ (೧೯ ಪರೀಷಹ) ಚಾರಿತ್ರಭೇದಕಥನವನ್ನೂ, ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ತಪಸ್ಸಿನ ಭೇದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ, ಧ್ಯಾನದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಧರ್ಮ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನಗಳು ಮೋಕ್ಷಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಆರ್ತರೌದ್ರಧ್ಯಾನಗಳ ಭೇದವನ್ನೂ, ಧರ್ಮ ಧ್ಯಾದದಭೇದವನ್ನೂ, ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನದ ಭೇದವನ್ನೂ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ನಿರ್ಜರೆಯ ಆಧಿಕವನ್ನೂ, ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ಭೇದ ಕಥನವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಭೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯ

ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣವನ್ನೂ, ಕರ್ಮವು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದಾಗುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಔಪಶಮಿಕಾದಿ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅಭಾವವನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಗಳಿಂದ ವಿಶುದ್ಧರಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಜೀವನು ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾದ ನಂತರ ಲೋಕದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಆತ್ಮನ ಊರ್ಧ್ವಗಮನವಿಧಿಯನ್ನೂ, ಊರ್ಧ್ವಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೂ, ಲೋಕದ ಹೊರಗೆ ಈ ಆತ್ಮನು ಹೋಗದಿರುವಿಕೆಯ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪನೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಜೀವ ಭೇದಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ದೇಶವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು
15-4-51

ಯಂ. ಸಿ. ಪದ್ಮನಾಭಶರ್ಮ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪ್ರೆಸ್, ನ್ಯೂ ಸಯ್ಯಾಜಿರಾವ್ ರೋಡ್,
ಮೈಸೂರು.

750—1951

ಶ್ರೀ

ಶ್ರೀಮದುಮಾಸ್ವಾಮಿ ವಿರಚಿತಂ

|| ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾಣಿ ||

ತ್ರೈಕಾಲ್ಯಂ ದ್ರವ್ಯಷಟ್ಕಂ ನವಪದಸಹಿತಂ ಜೀವಷಟ್ಕಾಯಲೆಶ್ಯಾಃ |
ಪಂಚಾನ್ಯೇಚಾಸ್ತಿಕಾಯಾವ್ರತಸಮಿತಿಗತಿಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಭೇದಾಃ ||
ಇತ್ಯೇತನ್ಮೋಕ್ಷಮೂಲಂ ತ್ರಿಭುವನಮಹಿತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮರ್ಹದ್ಭಿರೀಭಿಃ |
ಪ್ರತ್ಯೇತಿ ಶ್ರದ್ಧಧಾತಿ ಸ್ಪೃಹಯತಿ ಮತಿಮಾನ್ಯಸ್ಸವೈ ಶುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಃ ||

ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಸ್ಯ ನೇತಾರಂ ಭೇತ್ತಾರಂ ಕರ್ಮಭೂಭೃತಾಂ |
ಜ್ಞಾತಾರಂ ವಿಶ್ವತತ್ತ್ವಾನಾಂ ವಂದೇ ತದ್ಗುಣಲಬ್ಧಯೇ ||

ಸೂತ್ರ|| ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಾಣಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಃ || ೧
,, || ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಶ್ರದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಂ || ೨

ಸೂತ್ರ॥ ತನ್ನಿಸರ್ಗಾದಧಿಗಮಾದ್ವಾ ॥ ೩

,, ॥ ಜೀವಾಜೀವಾಸ್ರವಬಂಧಸಂವರಾನಿರ್ಜರಾಮೋಕ್ಷಾಸ್ತತ್ತ್ವಂ ॥ ೪

,, ॥ ನಾಮಸ್ಥಾಪನಾದ್ರವ್ಯಭಾವತಸ್ತನ್ನ್ಯಾಸಃ ॥ ೫

,, ॥ ಪ್ರಮಾಣನಯೈರಧಿಗಮಃ ॥ ೬

,, ॥ ನಿರ್ದೇಶಸ್ವಾಮಿತ್ವಸಾಧನಾಧಿಕರಣಸ್ಥಿತಿವಿಧಾನತಃ ॥ ೭

,, ॥ ಸತ್ಸಂಖ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಪರ್ಶನಕಾಲಾಂತರಭಾವಾಲ್ಪಬಹುತ್ವೈಶ್ಚ ॥ ೮

,, ॥ ಮತಿಶ್ರುತಾವಧಿಮನಃಪರ್ಯಯಕೇವಲಾನಿ ಜ್ಞಾನಂ ॥ ೯

,, ॥ ತತ್ಪ್ರಮಾಣೇ ॥ ೧೦

,, ॥ ಆದ್ಯೇ ಪರೋಕ್ಷಂ ॥ ೧೧

,, ॥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮನ್ಯತ್ ॥ ೧೨

,, ॥ ಮತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ ಸಂಜ್ಞಾಚಿಂತಾಭಿನಿಭೋದ ಇತ್ಯನರ್ಥಾಂತರಂ ॥ ೧೩

,, ॥ ತದಿಂದ್ರಿಯಾನಿಂದ್ರಿಯನಿಮಿತ್ತಂ ॥ ೧೪

,, ॥ ಅವಗ್ರಹೇಹಾವಾಯಧಾರಣಾಃ ॥ ೧೫

ಸೂತ್ರ॥ ಬಹುಬಹುವಿಧಕ್ಷಿಪ್ರಾನಿಃಸೃತಾನುಕ್ತಧ್ರುವಾಣಾಂ ಸೇತರಾಣಾಂ ॥ ೧೬

„ ॥ ಅರ್ಥಸ್ಯ ॥ ೧೭

„ ॥ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾವಗ್ರಹಃ ॥ ೧೮

„ ॥ ನ ಚಕ್ಷುರನಿಂದ್ರಿಯಾಭ್ಯಾಂ ॥ ೧೯

„ ॥ ಶ್ರುತಂ ಮತಿಪೂರ್ವಂ ದ್ವ್ಯನೇಕದ್ವಾದಶಭೇದಂ ॥ ೨೦

„ ॥ ಭವಪ್ರತ್ಯಯೋಽವಧಿರ್ದೇವನಾರಕಾಣಾಂ ॥ ೨೧

„ ॥ ಕ್ಷಯೋಪಶಮನಿಮಿತ್ತಃ ಷಡ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಶೇಷಾಣಾಂ ॥ ೨೨

„ ॥ ಋಜುವಿಪುಲಮತೀ ಮನಃಪರ್ಯಯಃ ॥ ೨೩

„ ॥ ವಿಶುದ್ಧ್ಯಪ್ರತಿಪಾತಾಭ್ಯಾಂ ತದ್ವಿಶೇಷಃ ॥ ೨೪

„ ॥ ವಿಶುದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರಸ್ವಾಮಿವಿಷಯೇಭ್ಯೋಽವಧಿಮನಃಪರ್ಯಯೋಃ ॥ ೨೫

„ ॥ ಮತಿಶ್ರುತಯೋರ್ನಿಬಂಧೋ ದ್ರವ್ಯೇಷ್ವಸರ್ವಪರ್ಯಾಯೇಷು ॥ ೨೬

„ ॥ ರೂಪಿಷ್ವವಧೇಃ ॥ ೨೭

„ ॥ ತದನಂತಭಾಗೇ ಮನಃಪರ್ಯಯಸ್ಯ ॥ ೨೮

ಸೂತ್ರ॥ ಸರ್ವದ್ರವ್ಯಪರ್ಯಾಯೇಷು ಕೇವಲಸ್ಯ ॥ ೨೯

,, ॥ ಏಕಾದೀನಿ ಭಾಜ್ಯಾನಿ ಯುಗಪದೇಕಸ್ಮಿನ್ನಾ ಚತುರ್ಭ್ಯಃ ॥ ೩೦

,, ॥ ಮತಿಶ್ರುತಾವಧಯೋ ವಿಪರ್ಯಯಶ್ಚ ॥ ೩೧

,, ॥ ಸದಸತೋರವಿಶೇಷಾದ್ಯದೃಚ್ಛೋಪಲಬ್ಧೇರುನ್ಮತ್ತವತ್ ॥ ೩೨

,, ನೈಗಮಸಂಗ್ರಹವ್ಯವಹಾರರ್ಜುಸೂತ್ರಶಬ್ದಸಮಭಿರೂಢೈವಂಭೂತಾ ನಯಾಃ॥

ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಯೋಸ್ತತ್ತ್ವಂ ನಯಾನಾಂ ಚೈವ ಲಕ್ಷಣಂ ॥
ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಚ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಮಧ್ಯಾಯೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿರೂಪಿತಂ ॥

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ದ್ವಿತಿಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ॥ ಔಪಶಮಿಕಕ್ಷಾಯಿಕೌ ಭಾವೌ ಮಿಶ್ರಶ್ಚ ಜೀವಸ್ಯ ಸ್ವತತ್ತ್ವಮೌದಯಿಕ ಪಾರಿಣಾಮಿಕೌ ಚ ॥ ೧

,, ॥ ದ್ವಿನವಾಷ್ಟಾದಶೈಕವಿಂಶತಿತ್ರಿಭೇದಾ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೨

,, ॥ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಚಾರಿತ್ರೇ ॥ ೩

,, ॥ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನದಾನಲಾಭಭೋಗೋಪಭೋಗವೀರ್ಯಾಣಿ ಚ ॥ ೪

,, ॥ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನದರ್ಶನಲಬ್ಧಯಶ್ಚತುಸ್ತ್ರಿತ್ರಿಪಂಚಭೇದಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಚಾರಿತ್ರಸಂಯಮಾಸಂಯಮಾಶ್ಚ ॥ ೫

,, ॥ ಗತಿಕಷಾಯಲಿಂಗಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಾಜ್ಞಾನಾಸಂಯತಾಸಿದ್ಧಲೇಶ್ಯಾಶ್ಚತುಶ್ಚತುಸ್ತ್ರ್ಯೇಕೈಕೈಕೈಕಷಡ್ಭೇದಾಃ ॥ ೬

,, ॥ ಜೀವಭವ್ಯಾಭವ್ಯಾತ್ವಾನಿ ಚ ॥ ೭

,, ॥ ಉಪಯೋಗೋ ಲಕ್ಷಣಂ ॥ ೮

ಸೂತ್ರ॥ ವನಸ್ಪತ್ಯಂತಾನಾಮೇಕಂ ॥ ೨೨

,, ॥ ಕ್ರಿಮಿಪಿಪೀಲಿಕಾಭ್ರಮರಮನುಷ್ಯಾದೀನಾಮೇಕೈಕವೃದ್ಧಾನಿ ॥ ೨೩

,, ॥ ಸಂಜ್ಞಿನಃ ಸಮನಸ್ಕಾಃ ॥ ೨೪

,, ॥ ವಿಗ್ರಹಗತೌ ಕರ್ಮಯೋಗಃ ॥ ೨೫

,, ॥ ಅನುಶ್ರೇಣಿ ಗತಿಃ ॥ ೨೬

,, ॥ ಅವಿಗ್ರಹಾಜೀವಸ್ಯ ॥ ೨೭

,, ॥ ವಿಗ್ರಹವತೀ ಚ ಸಂಸಾರಿಣಃ ಪ್ರಾಕ್ಚತುರ್ಭ್ಯಃ ॥ ೨೮

,, ॥ ಏಕಸಮಯೋಽವಿಗ್ರಹಾ ॥ ೨೯

,, ॥ ಏಕಂ ದ್ವೌ ತ್ರೀಣ್ವಾಽನಾಹಾರಕಃ ॥ ೩೦

,, ॥ ಸಮ್ಮೂರ್ಚ್ಛನಗರ್ಭೋಪಪಾದಾ ಜನ್ಮ ॥ ೩೧

,, ॥ ಸಚಿತ್ತಶೀತಸಂವೃತಾಃ ಸೇತರಾಮಿಶ್ರಾಶ್ಚೈಕಶಸ್ತದ್ಯೋನಯಃ ॥ ೩೨

,, ॥ ಜರಾಯುಜಾಂಡಜಪೋತಾನಾಂ ಗರ್ಭಃ ॥ ೩೩

,, ॥ ದೇವನಾರಕಾಣಾಮುಪಪಾದಃ ॥ ೩೪

ಸೂತ್ರ॥ ಶೇಷಾಣಾಂ ಸಂಮೂರ್ಚ್ಛನಂ ॥ ೩೫

,, ॥ ಔದಾರಿಕವೈಕ್ರಿಯಿಕಾಹಾರಕತೈಜಸಕಾರ್ಮಣಾನಿ ಶರೀರಾಣಿ ॥ ೩೬

,, ॥ ಪರಂಪರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ॥ ೩೭

,, ॥ ಪ್ರದೇಶತೋಽಸಂಖ್ಯೇಯಗುಣಂ ಪ್ರಾಕ್ತೈಜಸಾತ್ ॥ ೩೮

,, ॥ ಅನಂತಗುಣೇ ಪರೇ ॥ ೩೯

,, ॥ ಅಪ್ರತಿಘಾತೇ ॥ ೪೦

,, ॥ ಅನಾದಿಸಂಬಂಧೇ ಚ ॥ ೪೧

,, ॥ ಸರ್ವಸ್ಯ ॥ ೪೨

,, ॥ ತದಾದೀನಿ ಭಾಜ್ಯಾನಿ ಯುಗಪದೇಕಸ್ಮಿನ್ನಾ ಚತುರ್ಭ್ಯಃ ॥ ೪೩

,, ॥ ನಿರುಪಭೋಗಮಂತ್ಯಂ ॥ ೪೪

,, ॥ ಗರ್ಭಸಂಮೂರ್ಚ್ಛನಜಮಾದ್ಯಂ ॥ ೪೫

,, ॥ ಔಪಪಾದಿಕಂ ವೈಕ್ರಿಯಿಕಂ ॥ ೪೬

,, ॥ ಲಬ್ಧಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಚ ॥ ೪೭

ಸೂತ್ರ॥ ತೈಜಸಮಪಿ ॥ ೪೮

,, ॥ ಶುಭಂ ವಿಶುದ್ಧಮವ್ಯಾಘಾತಿ ಚಾಹಾರಕಂ ಪ್ರಮತ್ತಸಂಯತಸ್ಯೈವ ॥ ೪೯

,, ॥ ನಾರಕಸಂಮೂರ್ಚ್ಛಿನೋ ನಪುಂಸಕಾನಿ ॥ ೫೦

,, ॥ ನ ದೇವಾಃ ॥ ೫೧

,, ॥ ಶೇಷಾಸ್ತ್ರಿವೇದಾಃ ॥ ೫೨

,, ॥ ಔಪಪಾದಿಕಚರಮೋತ್ತಮದೇಹಾಸಂಖ್ಯೇಯವರ್ಷಾಯುಷೋಽ
ನಪವರ್ತ್ಯಾಯುಷಃ ॥ ೫೩

ಜೀವಸ್ವಭಾವಲಕ್ಷಣಸಾಧನವಿಷಯಸ್ವರೂಪಭೇದಾಶ್ಚ ।
ಗತಿಜನ್ಮಯೋನಿದೇಹಾನಪವರ್ತ್ಯಾಯುಷ್ಕಭೇದಾಶ್ಚ ॥

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ॥ ರತ್ನಶರ್ಕರಾವಾಲುಕಾಪಂಕಧೂಮತಮೋಮಹಾತಮಃಪ್ರಭಾಭೂಮ
ಯೋ ಘನಾಂಬುವಾತಾಕಾಶಪ್ರತಿಷ್ಠಾಃ ಸಪ್ತಾಧೋಽಧಃ ॥ ೧

,, ॥ ತಾಸು ತ್ರಿಂಶತ್ಪಂಚವಿಂಶತಿಪಂಚದಶದಶತ್ರಿಂಪಂಚೋನೈಕನರಕಶತಸಹ
ಸ್ರಾಣಿ ಪಂಚ ಚೈವ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೨

,, ॥ ನಾರಕಾ ನಿತ್ಯಾಶುಭತರಲೇಶ್ಯಾಪರಿಣಾಮದೇಹವೇದನಾವಿಕ್ರಿಯಾಃ ॥ ೩

,, ॥ ಪರಸ್ಪರೋದೀರಿತದುಃಖಾಃ ॥ ೪

,, ॥ ಸಂಕ್ಲಿಷ್ಟಾಸುರೋದೀರಿತದುಃಖಾಶ್ಚ ಪ್ರಾಕ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾಃ ॥ ೫

,, ॥ ತೇಷ್ವೇಕತ್ರಿಸಪ್ತದಶಸಪ್ತದಶದ್ವಾವಿಂಶತಿತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಸಾಗರೋಪಮಾ
ಸತ್ವಾನಾಂ ಪರಾ ಸ್ಥಿತಿಃ ॥ ೬

,, ॥ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಲವಣೋದಾದಯಃ ಶುಭನಾಮಾನೋ ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರಾಃ॥ ೭

,, ॥ ದ್ವಿರ್ದ್ವಿರ್ವಿಷ್ಕಂಭಾಃ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಪರಿಕ್ಷೇಪಿಣೋ ವಲಯಾಕೃತಯಃ॥ ೮

ಸೂತ್ರ॥ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಮೇರುನಾಭಿರ್ವೃತ್ತೋ ಯೋಜನಶತಸಹಸ್ರವಿಷ್ಕಂಭೋ
ಜಂಬೂದ್ವೀಪಃ ॥ ೯

,, ॥ ಭರತಹೈಮವತಹರಿವಿದೇಹರಮ್ಯಕಹೈರಣ್ಯವತೈರಾವತವರ್ಷಾಃ
ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಿ ॥ ೧೦

,, ॥ ತದ್ವಿಭಾಜಿನಃ ಪೂರ್ವಾಪರಾಯತಾ ಹಿಮವನ್ಮಹಾಹಿಮವನ್ನಿಷಧನೀಲ
ರುಕ್ಮಿಶಿಖರಿಣೋ ವರ್ಷಧರಪರ್ವತಾಃ ॥ ೧೧

,, ॥ ಹೇಮಾರ್ಜುನತಪನೀಯವೈಡೂರ್ಯರಜತಹೇಮಮಯಾಃ ॥ ೧೨

,, ॥ ಮಣಿವಿಚಿತ್ರಪಾರ್ಶ್ವಾ ಉಪರಿ ಮೂಲೇ ಚ ತುಲ್ಯವಿಸ್ತಾರಾಃ ॥ ೧೩

,, ॥ ಪದ್ಮಮಹಾಪದ್ಮತಿಗಿಂಛಕೇಸರಿಮಹಾಪುಂಡರೀಕಪುಂಡರೀಕಾ
ಹ್ರದಾಸ್ತೇಷಾಮುಪರಿ ॥ ೧೪

,, ॥ ಪ್ರಥಮೋ ಯೋಜನಸಹಸ್ರಾಯಾಮಸ್ತದರ್ಧವಿಷ್ಕಂಭೋ ಹ್ರದಃ ॥ ೧೫

,, ॥ ದಶಯೋಜನಾವಗಾಹಃ ॥ ೧೬

,, ॥ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಯೋಜನಂ ಪುಷ್ಕರಂ ॥ ೧೭

ಸೂತ್ರ॥ ತದ್ವಿಗುಣದ್ವಿಗುಣಾ ಹ್ರದಾಃ ಪುಷ್ಕರಾಣಿ ಚ ॥ ೧೮

,, ॥ ತನ್ನಿವಾಸಿನ್ಯೋ ದೇವ್ಯಃ ಶ್ರೀಹ್ರೀಧೃತಿಕೀರ್ತಿಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಃ ಪಲ್ಯೋ
ಪಮಸ್ಥಿತಯಃ ಸಸಾಮಾನಿಕಪರಿಷತ್ಕಾಃ ॥ ೧೯

,, ॥ ಗಂಗಾಸಿಂಧುರೋಹಿದ್ರೋಹಿತಾಸ್ಯಾಹರಿದ್ಧರಿಕಾಂತಾಸೀತಾಸೀತೋದಾ
ನಾರೀನರಕಾಂತಾಸುವರ್ಣರೂಪ್ಯಕೂಲಾರಕ್ತಾರಕ್ತೋದಾಃ ಸರಿತಸ್ತನ್ಮ
ಧ್ಯಗಾಃ ॥ ೨೦

,, ॥ ದ್ವಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ಪೂರ್ವಗಾಃ ॥ ೨೧

,, ॥ ಶೇಷಾಸ್ತ್ವಪರಗಾಃ ॥ ೨೨

,, ॥ ಚತುರ್ದಶನದೀಸಹಸ್ರಪರಿವೃತಾ ಗಂಗಾಸಿಂಧ್ವಾದಯೋ ನದ್ಯಃ ॥ ೨೩

,, ॥ ಭರತಃ ಷಡ್ವಿಂಶಪಂಚಯೋಜನಶತವಿಸ್ತಾರಃ ಷಟ್‌ಚೈಕೋನವಿಂಶತಿ
ಭಾಗಾ ಯೋಜನಸ್ಯ ॥ ೨೪

,, ॥ ತದ್ದ್ವಿಗುಣದ್ವಿಗುಣವಿಸ್ತಾರಾ ವರ್ಷಧರವರ್ಷಾ ವಿದೇಹಾಂತಾಃ ॥ ೨೫

,, ॥ ಉತ್ತರಾ ದಕ್ಷಿಣತುಲ್ಯಾಃ ॥ ೨೬

ಸೂತ್ರ॥ ಭರತೈರಾವತಯೋರ್ವೃದ್ಧಿಹ್ರಾಸೌ ಷಟ್ಸಮಯಾಭ್ಯಾಮುತ್ಸ
ರ್ಪಿಣ್ಯವಸರ್ಪಿಣೀಭ್ಯಾಂ ॥ ೨೭

,, ॥ ತಾಭ್ಯಾಮಪರಾ ಭೂಮಯೋಽವಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೨೮

,, ॥ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಪಲ್ಯೋಪಮಸ್ಥಿತಯೋ ಹೈಮವತಕಹಾರಿವರ್ಷಕದೈವ
ಕುರವಕಾಃ ॥ ೨೯

,, ॥ ತಥೋತ್ತರಾಃ ॥ ೩೦

,, ॥ ವಿದೇಹೇಷು ಸಂಖ್ಯೇಯಕಾಲಾಃ ॥ ೩೧

,, ॥ ಭರತಸ್ಯ ವಿಷ್ಕಂಭೋ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಸ್ಯ ನವತಿಶತಭಾಗಃ ॥ ೩೨

,, ॥ ದ್ವಿರ್ಧಾತಕೀಖಂಡೇ ॥ ೩೩

,, ॥ ಪುಷ್ಕರಾರ್ದೇ ಚ ॥ ೩೪

,, ॥ ಪ್ರಾಙ್ಮಾಷೋತ್ತರಾನ್ಮನುಷ್ಯಾಃ ॥ ೩೫

,, ॥ ಆರ್ಯಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶ್ಚ ॥ ೩೬

,, ॥ ಭರತೈರಾವತವಿದೇಹಾಃ ಕರ್ಮಭೂಮಯೋಽನ್ಯತ್ರ ದೇವಕುರೂತ್ತರ
ಕುರುಭ್ಯಃ ॥ ೩೭

ಸೂತ್ರ|| ನೃಸ್ಥಿತೀ ಪರಾಪರೇ ತ್ರಿಪಲ್ಯೋಪಮಾಂತರ್ಮುಹೂರ್ತೇ || ೩೮
,, || ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಜಾನಾಂ ಚ || ೩೯

ಭೂಬಿಲಲೇಶ್ಯಾದ್ಯಾಯುರ್ದ್ವೀಪೋದಧಿವಾಸ್ಯಗಿರಿಸರಃ ಸರಿತಾಂ ||
ಮಾನಂ ನೃಣಾಂ ಚ ಭೇಥಃ ಸ್ಥಿತಿಸ್ತಿರಶ್ಚಮಪಿ ತೃತೀಯಾಧ್ಯಾಯೇ ||
|| ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಅಥಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ॥ ದೇವಾಶ್ಚಸುರ್ನಿಕಾಯಾಃ ॥ ೧

,, ॥ ಆದಿತಸ್ತ್ರಿಷು ಪೀತಾಂತಲೇಶ್ಯಾಃ ॥ ೨

,, ॥ ದಶಾಷ್ಟ ಪಂಚದ್ವಾದಶವಿಕಲ್ಪಾಃ ಕಲ್ಪೋಪಪನ್ನ ಪರ್ಯಂತಾಃ ॥ ೩

,, ॥ ಇಂದ್ರಸಾಮಾನಿಕತ್ರಾಯಸ್ತ್ರಿಂಶಪಾರಿಷದಾತ್ಮರಕ್ಷಲೋಕಪಾಲಾನೀಕ ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಾಭಿಯೋಗ್ಯಕಿಲ್ಪಿಷಿಕಾಶ್ಚೈಕಶಃ ॥ ೪

,, ॥ ತ್ರಾಯಸ್ತ್ರಿಂಶಲ್ಲೋಕಪಾಲವರ್ಜ್ಯಾರ್ವ್ಯಂತರಜೋತಿಷ್ಕಾಃ ॥ ೫

,, ॥ ಪೂರ್ವಯೋರ್ದ್ವೀಂದ್ರಾಃ ॥ ೬

,, ॥ ಕಾಯಪ್ರವೀಚಾರಾ ಆ ಐಶಾನಾತ್ ॥ ೭

,, ॥ ಶೇಷಾಃ ಸ್ಪರ್ಶರೂಪಶಬ್ದಮನಃಪ್ರವಿಚಾರಾಃ ॥ ೮

,, ॥ ಪರೇಽಪ್ರವೀಚಾರಾಃ ॥ ೯

,, ॥ ಭವನವಾಸಿನೋಽಸುರನಾಗವಿದ್ಯುತ್ಸುಪರ್ಣಾಗ್ನಿವಾತಸ್ತನಿತೋದಧಿ ದ್ವೀಪದಿಕ್ಕುಮಾರಾಃ ॥ ೧೧

ಸೂತ್ರ॥ ವ್ಯಂತರಾಃ ಕಿನ್ನರಕಿಂಪುರುಷಮಹೋರಗಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಭೂತ
ಪಿಶಾಚಾಃ ॥ ೧೧

,, ॥ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕಾಃ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮಸೌ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಪ್ರಕೀರ್ಣಕ
ತಾರಕಾಶ್ಚ ॥ ೧೨

,, ॥ ಮೇರುಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ ನಿತ್ಯಗತಯೋ ನೃಲೋಕೇ ॥ ೧೩

,, ॥ ತತ್ಕೃತಃ ಕಾಲವಿಭಾಗಃ ॥ ೧೪

,, ॥ ಬಹಿರವಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೧೫

,, ॥ ವೈಮಾನಿಕಾಃ ॥ ೧೬

,, ॥ ಕಲ್ಪೋಪಪನ್ನಾಃ ಕಲ್ಪಾತೀತಾಶ್ಚ ॥ ೧೭

,, ॥ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ॥ ೧೮

,, ॥ ಸಾಧರ್ಮ್ಯೈಶಾನಸಾನತ್ಕುಮಾರಮಾಹೇಂದ್ರಬ್ರಹ್ಮಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಲಾಂತವ
ಕಾಪಿಷ್ಠಶುಕ್ರಮಹಾಶುಕ್ರಶತಾರಸಹಸ್ರಾರೇಷ್ವಾನತಪ್ರಾಣತಯೋರಾ
ರಣಾಚ್ಯುತಯೋರ್ನವಸು ಗ್ರೈವೇಯಕೇಷು ವಿಜಯವೈಜಯಂತ
ಜಯಂತಾಪರಾಜಿತೇಷು ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧೌ ಚ ॥ ೧೯

ಸೂತ್ರ॥ ಸ್ಥಿತಿಪ್ರಭಾವಸುಖದ್ಯುತಿಲೇಶ್ಯಾವಿಶುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾವಧಿವಿಷಯತೋಽ
ಧಿಕಾಃ ॥ ೨೦

,, ॥ ಗತಿಶರೀರಪರಿಗ್ರಹಾಭಿಮಾನತೋ ಹೀನಾಃ ॥ ೨೧

,, ॥ ಪೀತಪದ್ಮಶುಕ್ಲಲೇಶ್ಯಾ ದ್ವಿತ್ರಿಶೇಷೇಷು ॥ ೨೨

,, ॥ ಪ್ರಾಗ್ಗ್ರೈವೇಯಕೇಭ್ಯಃ ಕಲ್ಪಾಃ ॥ ೨೩

,, ॥ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಲಯಾ ಲೌಕಾಂತಿಕಾಃ ॥ ೨೪

,, ॥ ಸಾರಸ್ವತಾದಿತ್ಯವಹ್ನ್ಯರುಣಗರ್ದತೋಯತುಷಿತಾವ್ಯಾಬಾಧಾರಿಷ್ಟಾಶ್ಚ॥೨೫

,, ॥ ವಿಜಯಾದಿಷು ದ್ವಿಚರಮಾಃ ॥ ೨೬

,, ॥ ಔಪಪಾದಿಕಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯಃ ಶೇಷಾಸ್ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಯಃ ॥ ೨೭

,, ॥ ಸ್ಥಿತಿರಸುರನಾಗಸುಪರ್ಣದ್ವೀಪಶೇಷಾಣಾಂ ಸಾಗರೋಪಮತ್ರಿಪ
ಲ್ಯೋಪಮಾರ್ಧಹೀನಮಿತಾಃ ॥ ೨೮

ಸೂತ್ರ॥ ಸೌಧರ್ಮೈಶಾನಯೋಃ ಸಾಗರೋಪಮೇಽಧಿಕೇ ॥ ೨೯

,, ॥ ಸಾನತ್ಕುಮಾರಮಾಹೇಂದ್ರಯೋಃ ಸಪ್ತ ॥ ೩೦

,, ॥ ತ್ರಿಸಪ್ತನವೈಕಾದಶತ್ರಯೋದಶಪಂಚದಶಭಿರಧಿಕಾನಿ ತು ॥ ೩೧

,, ॥ ಆರಣಾಚ್ಯುತಾದೂರ್ಧ್ವಮೇಕೈಕೇನ ನವಸು ಗ್ರೈವೇಯಕೇಷು
ವಿಜಯಾದಿಷು ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧೌ ಚ ॥ ೩೨

,, ॥ ಅಪರಾ ಪಲ್ಯೋಪಮಮಧಿಕಂ ॥ ೩೩

,, ॥ ಪರತಃ ಪರತಃ ಪೂರ್ವಾಪೂರ್ವಾಽನಂತರಾಃ ॥ ೩೪

,, ॥ ನಾರಕಾಣಾಂ ಚ ದ್ವಿತೀಯಾದಿಷು ॥ ೩೫

,, ॥ ದಶವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರಥಮಾಯಾಂ ॥ ೩೬

,, ॥ ಭವನೇಷು ಚ ॥ ೩೭

,, ॥ ವ್ಯಂತರಾಣಾಂ ಚ ॥ ೩೮

ಸೂತ್ರ॥ ಪರಾ ಪಲ್ಯೋಪಮಮಧಿಕಂ॥ ೩೯

,, ॥ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕಾಣಾಂ ಚ ॥ ೪೦

,, ॥ ತದಷ್ಟಭಾಗೋಽಪರಾ ॥ ೪೧

,, ॥ ಲೌಕಾಂತಿಕಾನಾಮಷ್ಟೌ ಸಾಗರೋಪಮಾಣಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ॥ ೪೨

ಚತುರ್ನಿಕಾಯದೇವಾನಾಂ । ಸ್ಥಾನಂ ಭೇದಾಃ ಸುಖಾದಿಕಂ ।
ಪರಾಪರಾಸ್ಥಿತಿರ್ಲೇಶ್ಯಾ । ತುರ್ಯಾಽಧ್ಯಾಯೇ ನಿರೂಪಿತಂ ॥

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ|| ಅಜೀವಕಾಯ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾಕಾಶಪುದ್ಗಲಾಃ || ೧

,, || ದ್ರವ್ಯಾಣಿ || ೨

,, || ಜೀವಾಶ್ಚ || ೩

,, || ಸಿತ್ಯಾವಸ್ಥಿತಾನ್ಯರೂಪಾಣಿ || ೪

,, || ರೂಪಿಣಃ ಪುದ್ಗಲಾಃ || ೫

,, || ಆ ಆಕಾಶಾದೇಕದ್ರವ್ಯಾಣಿ || ೬

,, || ಸಿಷ್ಕ್ರಿಯಾಣಿ ಚ || ೭

,, || ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾ ಪ್ರದೇಶಾ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೈಕಜೀವಾನಾಂ || ೮

,, || ಆಕಾಶಸ್ಯಾನಂತಾಃ || ೯

,, || ಸಂಖ್ಯೇಯಾಸಂಖ್ಯೇಯಾಶ್ಚ ಪುದ್ಗಲಾನಾಂ || ೧೦

,, || ನಾಣೋಃ || ೧೧

ಸೂತ್ರ|| ಲೋಕಾಕಾಶೇಽವಗಾಹಃ || ೧೨

,, || ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಯೋಃ ಕೃತ್ಸ್ನೇ || ೧೩

,, || ಏಕಪ್ರದೇಶಾದಿಷು ಭಾಜ್ಯಃ ಪುದ್ಗಲಾನಾಂ || ೧೪

,, || ಅಸಂಖ್ಯೇಯ ಭಾಗಾದಿಷು ಜೀವಾನಾಂ || ೧೫

,, || ಪ್ರದೇಶಸಂಹಾರವಿಸರ್ಪಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರದೀಪವತ್ || ೧೬

,, || ಗತಿಸ್ಥಿತ್ಯುಪಗ್ರಹೌ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಯೋರುಪಕಾರಃ || ೧೭

,, || ಆಕಾಶಸ್ಯಾವಗಾಹಃ || ೧೮

,, || ಶರೀರವಾಙ್ಮನಃ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಃ ಪುದ್ಗಲಾನಾಂ || ೧೯

,, || ಸುಖದುಃಖಜೀವಿತಮರಣೋಪಗ್ರಹಾಶ್ಚ || ೨೦

,, || ಪರಸ್ಪರೋಪಗ್ರಹೋ ಜೀವಾನಾಂ || ೨೧

,, || ವರ್ತನಾಪರಿಣಾಮಕ್ರಿಯಾಃ ಪರತ್ವಾಪರತ್ವೇ ಚ ಕಾಲಸ್ಯ || ೨೨

,, || ಸ್ಪರ್ಶರಸಗಂಧವರ್ಣವಂತಃ ಪುದ್ಗಲಾಃ || ೨೩

,, || ಶಬ್ದಬಂಧಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಸ್ಥೌಲ್ಯಸಂಸ್ಥಾನಭೇದತಮಶ್ಛಾಯಾತಪೋದ್ಯೋತವಂತಶ್ಚ || ೨೪

,, || ಅಣವಃ ಸ್ಕಂಧಾಶ್ಚ || ೨೫

,, || ಭೇದಸಂಘಾತೇಭ್ಯಃ ಉತ್ಪದ್ಯಂತೇ || ೨೬

,, || ಭೇದಾದಣುಃ || ೨೭

,, || ಭೇದಸಂಘಾತಾಭ್ಯಾಂ ಚಾಕ್ಷುಷಃ || ೨೮

,, || ಸತ್ ದ್ರವ್ಯಲಕ್ಷಣಂ || ೨೯

,, || ಉತ್ಪಾದವ್ಯಯಧ್ರೌವ್ಯಯುಕ್ತಂ ಸತ್ || ೩೦

,, || ತದ್ಭಾವಾವ್ಯಯಂ ನಿತ್ಯಂ || ೩೧

,, || ಅರ್ಪಿತಾನರ್ಪಿತಸಿದ್ಧೇಃ || ೩೨

,, || ಸ್ನಿಗ್ಧರೂಕ್ಷತ್ವಾದ್ಬಂಧಃ || ೩೩

,, || ನ ಜಘನ್ಯಗುಣಾನಾಂ || ೩೪

,, || ಗುಣಸಾಮ್ಯೇ ಸದೃಶಾನಾಂ || ೩೫

,, ॥ ದ್ವ್ಯಧಿಕಾದಿಗುಣಾನಾಂ ತು ॥ ೩೬

,, ॥ ಬಂಧೇಽಧಿಕೌ ಪಾರಿಣಾಮಿಕೌ ॥ ೩೭

,, ॥ ಗುಣಪರ್ಯಾಯವದ್ದ್ರವ್ಯಂ॥ ೩೮

,, ॥ ಕಾಲಶ್ಚ ॥ ೩೯

,, ॥ ಸೋಽನಂತಸಮಯಃ ॥ ೪೦

,, ॥ ದ್ರವ್ಯಾಶ್ರಯಾನಿರ್ಗುಣಾ ಗುಣಾಃ ॥ ೪೧

,, ॥ ತದ್ಭಾವಃ ಪರಿಣಾಮಃ ॥ ೪೨

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಅಥ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಸೂತ್ರ॥ ಕಾಯವಾಙ್ಮನಃ ಕರ್ಮಯೋಗಃ ॥ ೧

,, ॥ ಸ ಆಸ್ರವಃ ॥ ೨

,, ॥ ಶುಭಃ ಪುಣ್ಯಸ್ಯಾಽಶುಭಃಪಾಪಸ್ಯ ॥ ೩

,, ॥ ಸಕಷಾಯಾಕಷಾಯಯೋಃ ಸಾಂಪರಾಯಿಕೇರ್ಯಾಪಥಯೋಃ ॥ ೪

,, ॥ ಇಂದ್ರಿಯಕಷಾಯಾವ್ರತಕ್ರಿಯಾಃಪಂಚಚತುಃ ಪಂಚಪಂಚವಿಂಶತಿ
ಸಂಖ್ಯಾಃ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಭೇದಾಃ ॥ ೫

,, ॥ ತೀವ್ರಮಂದಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಭಾವಾಧಿಕರಣವೀರ್ಯವಿಶೇಷೇಭ್ಯಸ್ತ
ದ್ವಿಶೇಷಃ ॥ ೬

,, ॥ ಅಧಿಕರಣಂ ಜೀವಾಜೀವಾಃ ॥ ೭

,, ॥ ಆದ್ಯಂ ಸಂರಂಭಸಮಾರಂಭಯೋಗಕೃತಕಾರಿತಾನುಮತಕಷಾಯ
ವಿಶ್ಯೈಸ್ತೈ ಸ್ತ್ರಿ ಸ್ತ್ರಿ ಸ್ತ್ರಿಶ್ಚತುಶ್ಚೈಕಶಃ ॥ ೮

ಸೂತ್ರ॥ ನಿರ್ವರ್ತನಾನಿಕ್ಷೇಪಸಂಯೋಗನಿಸರ್ಗಾದ್ವಿಚತುರ್ದ್ವಿತ್ರಿಭೇದಾಃ
ಪರಂ ॥ ೯

,, ॥ ತತ್ಪ್ರದೋಷನಿಹ್ನವಮಾತ್ಸರ್ಯಾಂತರಾಯಾಸಾಧನೋಪಘಾತಾ
ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಾವರಣಯೋಃ ॥ ೧೦

,, ॥ ದುಃಖಶೋಕತಾಪಾಕ್ರಂದನವಧಪರಿದೇವನಾನ್ಯಾತ್ಮಪರೋಭಯ
ಸ್ಥಾನಾನ್ಯಸದ್ವೇದ್ಯಸ್ಯ ॥ ೧೧

,, ॥ ಭೂತವ್ರತ್ಯನುಕಂಪಾದಾನಸರಾಗಸಂಯಮಾದಿಯೋಗಃ ಕ್ಷಾಂತಿಃ
ಶೌಚಮಿತಿ ಸದ್ವೇದ್ಯಸ್ಯ ॥ ೧೨

,, ॥ ಕೇವಲಿಶ್ರುತಸಂಘಧರ್ಮದೇವಾವರ್ಣವಾದೋ ದರ್ಶನಮೋಹಸ್ಯ ॥ ೧೩

,, ॥ ಕಷಾಯೋದಯಾತ್ತೀವ್ರಪರಿಣಾಮಶ್ಚಾರಿತ್ರಮೋಹಸ್ಯ ॥ ೧೪

,, ॥ ಬಹ್ವಾರಂಭಪರಿಗ್ರಹತ್ವಂ ನಾರಕಸ್ಯಾಯುಷಃ ॥ ೧೫

,, ॥ ಮಾಯಾ ತೈರ್ಯಗ್ಯೋನಸ್ಯ ॥ ೧೬

,, ॥ ಅಲ್ಪಾರಂಭಪರಿಗ್ರಹತ್ವಂ ಮಾನುಷಸ್ಯ ॥ ೧೭

ಸೂತ್ರ॥ ಸ್ವಭಾವಮಾರ್ದವಂ ಚ ॥ ೧೮

,, ॥ ನಿಶ್ಶೀಲವ್ರತತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ॥ ೧೯

,, ॥ ಸರಾಗಸಂಯಮಸಂಯಮಾಸಂಯಮಾಕಾಮನಿರ್ಜರಾಬಾಲತಪಾಂಸಿ
ದೈವಸ್ಯ ॥ ೨೦

,, ॥ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಂ ಚ ॥ ೨೧

,, ॥ ಯೋಗವಕ್ರತಾ ವಿಸಂವಾದನಂ ಚಾಶುಭಸ್ಯ ನಾಮ್ನಃ ॥ ೨೨

,, ॥ ತದ್ವಿಪರೀತಂ ಶುಭಸ್ಯ ॥ ೨೩

,, ॥ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿರ್ವಿನಯಸಂಪನ್ನತಾ ಶೀಲವ್ರತೇಷ್ವನತಿಚಾರೋಽ
ಭೀಕ್ಷ್ಣಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗಾ ಶಕ್ತಿತಸ್ತ್ಯಾಗತಪಸೀ ಸಾಧುಸಮಾ
ಧಿರ್ವೈಯ್ಯಾವೃತ್ಯಕರಣಮರ್ಹದಾಚಾರ್ಯಬಹುಶ್ರುತಪ್ರವಚನ
ಭಕ್ತಿರಾವಶ್ಯಕಾಪರಿಹಾಣಿರ್ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನಾ ಪ್ರವಚನವತ್ಸಲತ್ವ
ಮಿತಿ ತೀರ್ಥಕರತ್ವಸ್ಯ ॥ ೨೪

ಸೂತ್ರ॥ ಪರಾತ್ಮನಿಂದಾಪ್ರಶಂಸೇ ಸದಸದ್ಗುಣೋಚ್ಛಾದನೋದ್ಭಾವನೇ ಚ ನೀಚೈರ್ಗೋತ್ರಸ್ಯ ॥ ೨೫

,, ॥ ತದ್ವಿಪರ್ಯಯೋ ನೀಚೈರ್ವೃತ್ತ್ಯನುತ್ಸೇಕೌ ಚೋತ್ತರಸ್ಯ ॥ ೨೬

,, ॥ ವಿಘ್ನಕರಣಮಂತರಾಯಸ್ಯ ॥ ೨೭

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಅಥ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಸೂತ್ರ॥ ಹಿಂಸಾನೃತಸ್ತೇಯಾಬ್ರಹ್ಮಪರಿಗ್ರಹೇಭ್ಯೋ ವಿರತಿವ್ರತಂ ॥ ೧

,, ॥ ದೇಶಸರ್ವತೋಽಣುಮಹತೀ ॥ ೨

,, ॥ ತತ್ಸ್ಥೈರ್ಯಾರ್ಥಂ ಭಾವನಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ॥ ೩

,, ॥ ವಾಙ್ಮನೋಗುಪ್ತೀರ್ಯಾದಾನನಿಕ್ಷೇಪಣಸಮಿತ್ಯಾಲೋಕಿತಪಾನ
ಭೋಜನಾನಿ ಪಂಚ ॥ ೪

,, ॥ ಕ್ರೋಧಲೋಭಭೀರುತ್ವಹಾಸ್ಯಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನ್ಯನುವೀಚೀಭಾಷಣಂ
ಚ ಪಂಚ ॥ ೫

,, ॥ ಶೂನ್ಯಾಗಾರವಿಮೋಚಿತಾವಾಸಪರೋಪರೋಧಾಕರಣಭೈಕ್ಷಶುದ್ಧಿ
ಸದ್ಧರ್ಮಾವಿಸಂವಾದಾಃ ಪಂಚ ॥ ೬

,, ॥ ಸ್ತ್ರೀರಾಗಕಥಾಶ್ರವಣತನ್ಮನೋಹರಾಂಗನಿರೀಕ್ಷಣಪೂರ್ವರತಾನು
ಸ್ಮರಣವೃಷ್ಯೇಷ್ಟರಸಸ್ವಶರೀರಸಂಸ್ಕಾರತ್ಯಾಗಾಃ ಪಂಚ ॥ ೭

ಸೂತ್ರ॥ ಮನೋಜ್ಞಾಮನೋಜ್ಞೇಂದ್ರಿಯವಿಷಯರಾಗದ್ವೇಷವರ್ಜನಾನಿ ಪಂಚ ॥ ೮

,, ॥ ಹಿಂಸಾದಿಷ್ವಿಹಾಮುತ್ರಾಪಾಯಾವದ್ಯದರ್ಶನಂ ॥ ೯

,, ॥ ದುಃಖಮೇವ ವಾ ॥ ೧೦

,, ॥ ಮೈತ್ರೀಪ್ರಮೋದಕಾರುಣ್ಯಮಾಧ್ಯಸ್ಥಾನಿ ಚ ಸತ್ತ್ವಗುಣಾಧಿಕಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಾವಿನಯೇಷು ॥ ೧೧

,, ॥ ಜಗತ್ಕಾಯಸ್ವಭಾವೌ ವಾ ಸಂವೇಗವೈರಾಗ್ಯಾರ್ಥಂ ॥ ೧೨

,, ॥ ಪ್ರಮತ್ತಯೋಗಾತ್ಪ್ರಾಣವ್ಯಪರೋಪಣಂ ಹಿಂಸಾ ॥ ೧೩

,, ॥ ಅಸದಭಿಧಾನಮನೃತಂ ॥ ೧೪

,, ॥ ಅದತ್ತಾದಾನಂ ಸ್ತೇಯಂ ॥ ೧೫

,, ॥ ಮೈಥುನಮಬ್ರಹ್ಮ ॥ ೧೬

,, ॥ ಮೂರ್ಚ್ಛಾ ಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ೧೭

,, ॥ ನಿಶ್ಶಲ್ಯೋ ವ್ರತೀ ॥ ೧೮

ಸೂತ್ರ॥ ಅಗಾರ್ಯನಗಾರಶ್ಚ ॥ ೧೯

,, ॥ ಅಣುವ್ರತೋಽಗಾರೀ ॥ ೨೦

,, ॥ ದಿಗ್ದೇಶಾನರ್ಥದಂಡವಿರತಿಸಾಮಾಯಿಕಪ್ರೋಷಧೋಪವಾಸೋಪ
ಭೋಗಪರಿಭೋಗಪರಿಮಾಣಾತಿಥಿಸಂವಿಭಾಗವ್ರತಸಂಪನ್ನಶ್ಚ ॥ ೨೧

,, ॥ ಮಾರಣಾಂತಿಕೀಂ ಸಲ್ಲೇಖನಾಂ ಜೋಷಿತಾ ॥ ೨೨

,, ॥ ಶಂಕಾಕಾಂಕ್ಷಾವಿಚಿಕಿತ್ಸಾಽನ್ಯದೃಷ್ಟಿಪ್ರಶಂಸಾಸಂಸ್ತವಾಃ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟೇ
ರತೀಚಾರಾಃ ॥ ೨೩

,, ॥ ವ್ರತಶೀಲೇಷು ಪಂಚ ಪಂಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೨೪

,, ॥ ಬಂಧವಧಚ್ಛೇದಾತಿಭಾರಾರೋಪಣಾನ್ನಪಾನನಿರೋಧಾಃ ॥ ೨೫

,, ॥ ಮಿಥ್ಯೋಪದೇಶರಹೋಭ್ಯಾಖ್ಯಾನಕೂಟಲೇಖಕ್ರಿಯಾನ್ಯಾಸಾಪಹಾರ
ಸಾಕಾರಮಂತ್ರಭೇದಾಃ ॥ ೨೬

,, ॥ ಸ್ತೇನಪ್ರಯೋಗತಾದಾಹೃತಾದಾನವಿರುದ್ಧರಾಜ್ಯಾತಿಕ್ರಮಹೀನಾಧಿಕ
ಮಾನೋನ್ಮಾನಪ್ರತಿರೂಪಕವ್ಯವಹಾರಾಃ ॥ ೨೭

ಸೂತ್ರ॥ ಪರವಿವಾಹಕರಣೇತ್ವರಿಕಾಪರಿಗೃಹೀತಾಽಪರಿಗೃಹೀತಾಗಮನಾನಂಗ
ಕ್ರೀಡಾಕಾಮತೀವ್ರಾಭಿನಿವೇಶಾಃ ॥ ೨೮

,, ॥ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ್ತುಹಿರಣ್ಯಸುವರ್ಣಧನಧಾನ್ಯದಾಸೀದಾಸಕುಪ್ಯಪ್ರಮಾ
ಣಾತಿಕ್ರಮಾಃ ॥ ೨೯

,, ॥ ಊರ್ಧ್ವಾಧಸ್ತಿರ್ಯಗ್ವ್ಯತಿಕ್ರಮಕ್ಷೇತ್ರವೃದ್ಧಿಸ್ಮೃತ್ಯಂತರಾಧಾನಾನಿ ॥ ೩೦

,, ॥ ಆನಯನಪ್ರೇಷ್ಯಪ್ರಯೋಗಶಬ್ದರೂಪಾನುಪಾತಪುದ್ಗಲಕ್ಷೇಪಾಃ ॥ ೩೧

,, ॥ ಕಂದರ್ಪಕೌತ್ಕುಚ್ಯಮೌಖರ್ಯಾಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಧಿಕರಣೋಪಭೋಗ
ಪರಿಭೋಗಾನರ್ಥಕ್ಯಾನಿ ॥ ೩೨

,, ॥ ಯೋಗದುಷ್ಪ್ರಣಿಧಾನಾನಾದರಸ್ಮೃತ್ಯನುಪಸ್ಥಾನಾನಿ ॥ ೩೩

,, ॥ ಅಪ್ರತ್ಯವೇಕ್ಷಿತಾಪ್ರಮಾರ್ಜಿತೋತ್ಸರ್ಗಾದಾನಸಂಸ್ತರೋಪಕ್ರಮಣಾ
ನಾದರಸ್ಮೃತ್ಯನುಪಸ್ಥಾನಾನಿ ॥ ೩೪

,, ॥ ಸಚಿತ್ತಸಂಬಂಧಸಂಮಿಶ್ರಾಭಿಷವದುಃಪಕ್ವಾಹಾರಾಃ ॥ ೩೫

,, ॥ ಸಚಿತ್ತನಿಕ್ಷೇಪಾಪಿಧಾನಪರವ್ಯಪದೇಶಮಾತ್ಸರ್ಯಕಾಲಾತಿಕ್ರಮಾಃ ॥ ೩೬

ಸೂತ್ರ॥ ಜೀವಿತಮರಣಾಶಂಸಾಮಿತ್ರಾನುರಾಗಸುಖಾನುಬಂಧನಿದಾನಾನಿ ॥ ೩೭

,, ॥ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಸ್ವಸ್ಯಾತಿಸರ್ಗೋ ದಾನಂ ॥ ೩೮

,, ॥ ವಿಧಿದ್ರವ್ಯದಾತೃಪಾತ್ರವಿಶೇಷಾತ್ತದ್ವಿಶೇಷಃ ॥ ೩೯

॥ ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಸ್ತ್ರೇ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ|| ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನಾವಿರತಿಪ್ರಮಾದಕಷಾಯಯೋಗಾ ಬಂಧಹೇತವಃ || ೧

,, || ಸಕಷಾಯತ್ವಾಜ್ಜೀವಃ ಕರ್ಮಣೋ ಯೋಗ್ಯಾನ್ಪುದ್ಗಲಾನಾದತ್ತೇ ಸ ಬಂಧಃ || ೨

,, || ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತ್ಯನುಭವಪ್ರದೇಶಾಸ್ತದ್ವಿಧಯಃ || ೩

,, || ಆದ್ಯೋ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಾವರಣವೇದನೀಯಮೋಹನೀಯಾಯುರ್ನಾಮಗೋತ್ರಾಂತರಾಯಾಃ || ೪

,, || ಪಂಚನವದ್ವ್ಯಷ್ಟಾವಿಂಶತಿಚತುರ್ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ದ್ವಿಪಂಚಭೇದಾ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೫

,, || ಮತಿಶ್ರುತಾವಧಿಮನಃಪರ್ಯಯಕೇವಲಾನಾಂ || ೬

,, || ಚಕ್ಷುರಚಕ್ಷುರವಧಿಕೇವಲಾನಾಂ ನಿದ್ರಾನಿದ್ರಾನಿದ್ರಾಪ್ರಚಲಾಪ್ರಚಲಾಪ್ರಚಲಾಸ್ತ್ಯಾನಗೃದ್ಧಯಶ್ಚ || ೭

,, ॥ ಸದಸದ್ವೇದ್ಯೇ ॥
,, ॥ ದರ್ಶನಚಾರಿತ್ರಮೋಹನೀಯಾಕಷಾಯಕಷಾಯವೇದನೀಯಾಖ್ಯಾ ೮
ಸ್ತ್ರಿದ್ವಿನವಷೋಡಶಭೇದಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಮಿಥ್ಯಾತ್ವತದುಭಯಾನ್ಯಾಕಷಾಯಾ
ಕಷಾಯೌ ಹಾಸ್ಯರತ್ಯರತಿಶೋಕಭಯಜುಗುಪ್ಸಾಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕವೇದಾ
ಅನಂತಾನುಬಂಧ್ಯಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಂಜ್ವಲನವಿಕಲ್ಪಾಶ್ಚೈಕಶಃ
ಕ್ರೋಧಮಾನಮಾಯಾಲೋಭಾಃ ॥ ೯
,, ॥ ನಾರಕತೈರ್ಯಗ್ಯೋನಮಾನುಷದೈವಾನಿ ॥ ೧೦
,, ॥ ಗತಿಜಾತಿಶರೀರಾಂಗೋಪಾಂಗನಿರ್ಮಾಣಬಂಧನಸಂಘಾತಸಂಸ್ಥಾನ
ಸಂಹನನಸ್ಪರ್ಶರಸಗಂಧವರ್ಣಾನುಪೂರ್ವ್ಯಾಗುರುಲಘೂಪಘಾತಪರ
ಘಾತಾತಪೋದ್ಯೋತೋಚ್ಛ್ವಾಸವಿಹಾಯೋಗತಯಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಶರೀರ
ತ್ರಸಸುಭಗಸುಸ್ವರಶುಭಸೂಕ್ಷ್ಮಪರ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ಥಿರಾದೇಯಯಶಃಕೀರ್ತಿ
ಸೇತರಾಣಿ ತೀರ್ಥಕರತ್ವಂ ಚ ॥ ೧೧
,, ॥ ಉಚ್ಚೈರ್ನೀಚೈಶ್ಚ ॥ ೧೨

,, ॥ ದಾನಲಾಭಭೋಗೋಪಭೋಗವೀರ್ಯಾಣಾಂ ॥ ೧೩

,, ॥ ಆದಿತಸ್ತಿಸೃಣಾಮಂತರಾಯಸ್ಯ ಚ ತ್ರಿಂಶತ್ಸಾಗರೋಪಮಕೋಟೀಕೋಟ್ಯಃ ಪರಾ ಸ್ಥಿತಿಃ ॥ ೧೪

,, ॥ ಸಪ್ತತಿರ್ಮೋಹನೀಯಸ್ಯ ॥ ೧೫

,, ॥ ವಿಂಶತಿರ್ನಾಮಗೋತ್ರಯೋಃ ॥ ೧೬

,, ॥ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಸಾಗರೋಪಮಾಣ್ಯಾಯುಷಃ ॥ ೧೭

,, ॥ ಅಪರಾ ದ್ವಾದಶಮುಹೂರ್ತಾ ವೇದನೀಯಸ್ಯ ॥ ೧೮

,, ॥ ನಾಮಗೋತ್ರಯೋರಷ್ಟೌ ॥ ೧೯

,, ॥ ರಸೋನುಭಾಗಃ ॥ ೨೦

,, ॥ ಶೇಷಾಣಾಮಂತರ್ಮುಹೂರ್ತಾ ॥ ೨೧

,, ॥ ವಿಪಾಕೋನುಭವಃ ॥ ೨೨

,, ॥ ಸ ಯಥಾನಾಮ ॥ ೨೩

,, ॥ ತತಶ್ಚ ನಿರ್ಜರಾಃ ॥ ೨೪

ಸೂತ್ರ॥ ನಾಮಪ್ರತ್ಯಯಾಃ ಸರ್ವತೋ ಯೋಗವಿಶೇಷಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಕಕ್ಷೇತ್ರಾವಗಾಹಸ್ಥಿತಾಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಪ್ರದೇಶೇಷ್ವನಂತಾನಂತಪ್ರದೇಶಾಃ ॥ ೨೪

,, ॥ ಸದ್ವೇದ್ಯಶುಭಾಯುರ್ನಾಮಗೋತ್ರಾಣಿ ಪುಣ್ಯಂ ॥ ೨೫

,, ॥ ಅತೋಽನ್ಯತ್ಪಾಪಂ ॥ ೨೬

ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಅಥ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ॥ ಆಸ್ರವನಿರೋಧಃ ಸಂವರಃ ॥ ೧

,, ॥ ಸ ಗುಪ್ತಿಸಮಿತಿಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಪರೀಷಹಜಯಚಾರಿತ್ರೈಃ ॥ ೨

,, ॥ ತಪಸಾ ನಿರ್ಜರಾ ಚ ॥ ೩

,, ॥ ಸಮ್ಯಗ್ಯೋಗನಿಗ್ರಹೋ ಗುಪ್ತಿಃ ॥ ೪

,, ॥ ಈರ್ಯಾಭಾಷೈಷಣಾದಾನನಿಕ್ಷೇಪೋತ್ಸರ್ಗಾಃ ಸಮಿತಯಃ ॥ ೫

,, ॥ ಉತ್ತಮಕ್ಷಮಾಮಾರ್ದವಾರ್ಜವಶೌಚಸತ್ಯಸಂಯಮತಪಸ್ತ್ಯಾಗಾ
ಕಿಂಚಿನ್ಯಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಣಿ ಧರ್ಮಃ ॥ ೬

,, ॥ ಅನಿತ್ಯಾಶರಣಸಂಸಾರೈಕತ್ವಾನ್ಯತ್ವಾಶುಚ್ಯಾಸ್ರವಸಂವರನಿರ್ಜರಾಲೋಕ
ಬೋಧಿದುರ್ಲಭಧರ್ಮಸ್ವಾಖ್ಯಾತತ್ತ್ವಾನುಚಿಂತನಮನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಃ ॥ ೭

,, ॥ ಮಾರ್ಗಾಚ್ಯವನನಿರ್ಜರಾರ್ಥಂ ಪರಿಷೋಢವ್ಯಾಃ ಪರೀಷಹಾಃ ॥

ಸೂತ್ರ॥ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಶೀತೋಷ್ಣದಂಶಮಶಕನಾಗ್ನ್ಯಾರತಿಸ್ತ್ರೀಚರ್ಯಾನಿಷದ್ಯಾ
ಶಯ್ಯಾಕ್ರೋಶವಧಯಾಚನಾಲಾಭರೋಗತೃಣಸ್ಪರ್ಶಮಲಸತ್ಕಾರ
ಪುರಸ್ಕಾರಪ್ರಜ್ಞಾಜ್ಞಾನಾದರ್ಶನಾನಿ ॥ ೯

,, ॥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಂಪರಾಯಛದ್ಮಸ್ಥವೀತರಾಗಯೋಶ್ಚತುರ್ದಶ ॥ ೧೦

,, ॥ ಏಕಾದಶ ಜಿನೇ ॥ ೧೧

,, ॥ ಬಾದರಸಾಂಪರಾಯೇ ಸರ್ವೇ ॥ ೧೨

,, ॥ ಜ್ಞಾನಾವರಣೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಜ್ಞಾನೇ ॥ ೧೩

,, ॥ ದರ್ಶನಮೋಹಾಂತರಾಯಯೋರದರ್ಶನಾಲಾಭೌ ॥ ೧೪

,, ॥ ಚಾರಿತ್ರಮೋಹೇ ನಾಗ್ನ್ಯಾರತಿಸ್ತ್ರೀನಿಷದ್ಯಾಕ್ರೋಶಯಾಚನಾಸತ್ಕಾರ
ಪುರಸ್ಕಾರಾಃ ॥ ೧೫

,, ॥ ವೇದನೀಯೇ ಶೇಷಾಃ ॥ ೧೬

,, ॥ ಏಕಾದಯೋ ಭಾಜ್ಯಾ ಯುಗಪದೇಕಸ್ಮಿನ್ನೈಕಾನ್ನವಿಂಶತೇಃ ॥ ೧೭

ಸೂತ್ರ॥ ಸಾಮಾಯಿಕಚ್ಛೇದೋಪಸ್ಥಾಪನಾಪರಿಹಾರವಿಶುದ್ಧಿಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಂಪ
ರಾಯಯಥಾಖ್ಯಾತಮಿತಿ ಚಾರಿತ್ರಂ ॥ ೧೮

,, ॥ ಅನಶನಾವಮೌದರ್ಯವೃತ್ತಿಪರಿಸಂಖ್ಯಾನರಸಪರಿತ್ಯಾಗವಿವಿಕ್ತಶಯ್ಯಾ
ಸನಕಾಯಕ್ಲೇಶಾ ಬಾಹ್ಯಂ ತಪಃ ॥ ೧೯

,, ॥ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿನಯವೈಯ್ಯಾಪೃತ್ಯಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವ್ಯುತ್ಸರ್ಗಧ್ಯಾನಾನ್ಯು
ತ್ತರಂ ॥ ೨೦

,, ॥ ನವಚತುರ್ದಶಪಂಚದ್ವಿಭೇದಾ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಪ್ರಾಗ್ಧ್ಯಾನಾತ್ ॥ ೨೧

,, ॥ ಆಲೋಚನಪ್ರತಿಕ್ರಮಣತದುಭಯವಿವೇಕವ್ಯುತ್ಸರ್ಗತಪಶ್ಛೇದಪರಿ
ಹಾರೋಪಸ್ಥಾಪನಾಃ ॥ ೨೨

,, ॥ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಚಾರಿತ್ರೋಪಚಾರಾಃ ॥ ೨೩

,, ॥ ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯತಪಸ್ವಿಶೈಕ್ಷಗ್ಲಾನಗಣಕುಲಸಂಘಸಾಧು
ಮನೋಜ್ಞಾನಾಂ ॥ ೨೪

,, ॥ ವಾಚನಾಽಪ್ರಚ್ಛನಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಮ್ನಾಯ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಾಃ ॥ ೨೫

ಸೂತ್ರ॥ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರೋಪಧ್ಯೋಃ ॥ ೨೬
,, ॥ ಉತ್ತಮಸಂಹನನಸ್ಯೈಕಾಗ್ರಚಿಂತಾನಿರೋಧೋ ಧ್ಯಾನಮಾಂತರ್ಮು
ಹೂರ್ತಾತ್ ॥ ೨೭
,, ॥ ಆರ್ತ್ತರೌದ್ರಧರ್ಮ್ಯಶುಕ್ಲಾನಿ ॥ ೨೮
,, ॥ ಪರೇ ಮೋಕ್ಷಹೇತೂ ॥ ೨೯
,, ॥ ಆರ್ತ್ತಮಮನೋಜ್ಞಸ್ಯ ಸಂಪ್ರಯೋಗೇ ತದ್ವಿಪ್ರಯೋಗಾಯ ಸ್ಮೃತಿ
ಸಮನ್ವಾಹಾರಃ ॥ ೩೦
,, ॥ ವಿಪರೀತಂ ಮನೋಜ್ಞಸ್ಯ ॥ ೩೧
,, ॥ ವೇದನಾಯಾಶ್ಚ ॥ ೩೨
,, ॥ ನಿದಾನಂ ಚ ॥ ೩೩
,, ॥ ತದವಿರತದೇಶವಿರತಪ್ರಮತ್ತಸಂಯತಾನಾಂ ॥ ೩೪
,, ॥ ಹಿಂಸಾಽನೃತಸ್ತೇಯವಿಷಯಸಂರಕ್ಷಣೇಭ್ಯೋ ರೌದ್ರಮವಿರತದೇಶ
ವಿರತಯೋಃ ॥ ೩೫

ಸೂತ್ರ॥ ಆಜ್ಞಾಪಾಯವಿಪಾಕಸಂಸ್ಥಾನವಿಚಯಾಯ ಧರ್ಮ್ಯಂ ॥ ೩೬

,, ॥ ಶುಕ್ಲೇ ಚಾದ್ಯೇ ಪೂರ್ವವಿದಃ ॥ ೩೭

,, ॥ ಪರೇ ಕೇವಲಿನಃ ॥ ೩೮

,, ॥ ಪೃಥಕ್ತ್ವೈಕತ್ವವಿತರ್ಕಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ರಿಯಾಪ್ರತಿಪಾತಿವ್ಯುಪರತಾಕ್ರಿಯಾ.
ನಿವರ್ತೀನಿ ॥ ೩೯

,, ॥ ತ್ರ್ಯೇಕಯೋಗಕಾಯಯೋಗಾಯೋಗಾನಾಂ ॥ ೪೦

,, ॥ ಏಕಾಶ್ರಯೇ ಸವಿತರ್ಕವಿಚಾರೇ ಪೂರ್ವೇ ॥ ೪೧

,, ॥ ಅವಿಚಾರಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ॥ ೪೨

,, ॥ ವಿತರ್ಕಃ ಶ್ರುತಂ ॥ ೪೩

,, ॥ ವಿಚಾರೋಽರ್ಥವ್ಯಂಜನಯೋಗಸಂಕ್ರಾಂತಿಃ ॥ ೪೪

,, ॥ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಶ್ರಾವಕವಿರತಾನಂತವಿಯೋಜಕದರ್ಶನಮೋಹಕ್ಷಪಕೋ
ಪಶಮಕೋಪಶಾಂತಮೋಹಕ್ಷಪಕಕ್ಷೀಣಮೋಹಜಿನಾಃ ಕ್ರಮಶೋಽ
ಸಂಖ್ಯೇಯಗುಣನಿರ್ಜರಾಃ ॥ ೪೫

ಸೂತ್ರ|| ಪುಲಾಕವಕುಶಕುಶೀಲನಿರ್ಗ್ರಂಥಸ್ನಾತಕಾ ನಿರ್ಗಂಥಾಃ ||
,, || ಸಂಯಮಶ್ರುತಪ್ರತಿಸೇವನಾತೀರ್ಥಲಿಂಗಲೇಶ್ಯೋಪಪಾದಸ್ಥಾನ ೪೬
ವಿಕಲ್ಪತಃ ಸಾಧ್ಯಾಃ ||
೪೭

ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

———

ಅಥ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸೂತ್ರ॥ ಮೋಹಕ್ಷಯಾತ್ ಜ್ಞಾನದರ್ಶನಾವರಣಾಂತರಾಯಕ್ಷಯಾಚ್ಚ
ಕೇವಲಂ ॥ ೧

,, ॥ ಬಂಧಹೇತ್ವಭಾವನಿರ್ಜರಾಭ್ಯಾಂ ಕೃತ್ಸ್ನಕರ್ಮವಿಪ್ರಮೋಕ್ಷೋಃ
ಮೋಕ್ಷಃ ॥ ೨

,, ॥ ಔಪಶಮಿಕಾದಿಭವ್ಯತ್ವಾನಾಂ ಚ ॥ ೩

,, ॥ ಅನ್ಯತ್ರಕೇವಲಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಜ್ಞಾನದರ್ಶನಸಿದ್ಧತ್ವೇಭ್ಯಃ ॥ ೪

,, ॥ ತದನಂತರಮೂರ್ಧ್ವಂ ಗಚ್ಛತ್ಯಾಲೋಕಾಂತಾತ್ ॥ ೫

,, ॥ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗಾದಸಂಗತ್ವಾದ್ಬಂಧಚ್ಛೇದಾತ್ತಥಾಗತಿಪರಿಣಾಮಾಚ್ಚ॥ ೬

,, ॥ ಆವಿದ್ಧಕುಲಾಲಚಕ್ರವದ್ವ್ಯಪಗತಲೇಪಾಲಾಬೂವದೇರಂಡಬೀಜವ
ದಗ್ನಿಶಿಖಾವಚ್ಚ ॥ ೭

,, ॥ ಧರ್ಮಾಸ್ತಿಕಾಯಾಭಾವಾತ್ ॥ ೮

ಸೂತ್ರ॥ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾಲಗತಿಲಿಂಗತೀರ್ಥಚಾರಿತ್ರಪ್ರತ್ಯೇಕಬುದ್ಧಬೋಧಿತಜ್ಞಾನಾ
ವಗಾಹನಾಂತರಸಂಖ್ಯಾಲ್ಪಬಹುತ್ವತಃ ಸಾಧ್ಯಾಃ ॥ ೯

ಇತಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ದಶಾಧ್ಯಾಯೇಷು ಸೂತ್ರಾಣಾಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥೇ ಗಣನಾ ಸ್ಮೃತಾ ।
ಶತಾನಿತ್ರೀಣಿ ಪಂಚಾಶದಷ್ಟೌ ಚ ಯತಿಕುಂಜರೈಃ ॥
ದಶಾಧ್ಯಾಯೇನ ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥೇ ಪಠಿತೇ ಸತಿ ।
ಉಪವಾಸಫಲಂ ತತ್ರ ಭಾಷಿತಂ ಮುನಿಪುಂಗವೈಃ ॥

ಗ್ರಂಥಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆ.

---

1. ಸಂಘವು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಾಗಬೇಕು.
2. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಂಟಾದ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾನ ಸಿಧಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರಿ.
3. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಮ್ಮಗಳ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಿ. ಶಾಸ್ತ್ರ ದಾನಮಾಡಿರಿ. ಉಳಿದುದನ್ನು ಸಂಘದ ನಿಧಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಡಲು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಸಹಾಯಿಸೀಡಿರಿ.

ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರ ಸಂಘ,
ಮೈಸೂರು..

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.